Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету
_____ Мирослав ЗАЯЧУК
“31”серпаня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
обов’язкова

Освітньо-професійна програма : Менеджмент туристичної індустрії
Спеціальність : D3 Менеджмент
Галузь знань : D Бізнес, адміністрування та право
Рівень вищої освіти : перший (бакалаврський)
Факультет на якому здійснюється підготовка фахівців : Географічний
Мова навчання: українська

Чернівці - 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Регіональна економіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент туристичної індустрії» затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 5 від «28» квітня 2025 року).

Розробник : Руденко В.П., завідувач кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, д.геогр.н., професор
Викладач : Руденко В.П., завідувач кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, д.геогр.н., професор

Погоджено з гарантом ОП «Менеджмент туристичної індустрії»_____Валентина ПІДГІРНА

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

Протокол № 1 від "28" серпня 2026 року

Завідувач кафедри _____ Валерій РУДЕНКО

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від «31» серпня 2026 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету _____ Наталя АНДРУСЯК
(підпис) (прізвище та ініціали)

Чернівецький національний ун-т 2026 рік
Руденко В.П. 2026 рік

Мета навчальної дисципліни: з'ясування, осмислення та засвоєння теоретико-методологічних основ регіональної економіки, формування системи знань щодо розміщення і територіальної організації продуктивних сил України та їх реалізація в процесі розв'язання складних спеціалізованих задач, практичних проблем у сфері менеджменту чи у процесі навчання, вивчення соціальних та поведінкових наук.

Пререквізити : Навчальна дисципліна «Регіональна економіка» пов'язана з освітніми компонентами, що паралельно у першому семестрі засвоюються здобувачами, а саме : з ОК9 «Основи наукових досліджень та академічна доброчесність», ОК 3 «Економічна теорія», ОК 2 «Актуальні питання історії та культури України» та ін.

Результати навчання. Результати навчання узагальнюються, матеріалізуються у досягненні здобувачем високого рівня відповідності вимогам, що фокусуються в інтегральній та загальних компетентностях, а саме:

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК 6. Здатність діяти соціально, відповідально і свідомо;

СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

Компетентності, визначені ОП :

СК 16. Здатність здійснювати ефективне управління ресурсною базою туристичної індустрії на засадах сталого розвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

Програмні результати навчання, визначені ОП :

ПРН 18. Уміти розробляти та впроваджувати стратегії ефективного управління ресурсною базою туристичної індустрії, враховуючи принципи сталого розвитку.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1-й	1-й	4,5	135	30	30	-	-	75	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекції	практичні	с.р.с.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи регіональної економіки				
Тема 1.Вступ. Предмет та метод регіональної економіки. Територіальна організація економіки. Регіональна економіка і національна безпека України.	10	2	2	6
Тема 2.Теоретико-методологічні основи регіональної економіки. Стратегія сталого розвитку в Україні.	10	2	2	6
Тема 3.Становлення та розвиток регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни. Вітчизняні та зарубіжні наукові школи з регіональної економіки. Досвід колег з Технічного університету Дортмунда – аналіз проєктів щодо відбудови України від російських атак	10	2	2	6
Тема 4.Стратегічне планування сталого і збалансованого регіонального розвитку. Збалансований розвиток території України.	10	2	2	6
Тема 5.Суспільно-географічне та економічне районування України. Перспективна схема районування України.	10	2	2	6
Тема 6.Регулювання регіонального природокористування. Форми та	10	2	2	6

засоби регулювання природно-господарською збалансованістю.				
Тема 7.Сукупний ресурсний потенціал регіону. Природно-ресурсний потенціал.	8	2	2	4
Разом по ЗМ 1	68	14	14	40
Тема 8. Регіональна економіка і міжгалузеві виробничі комплекси. Агропромисловий комплекс України.	9	2	2	5
Тема 9. Лісопромисловий комплекс України. Територіальна організація ЛПК України.	9	2	2	5
Тема 10. Паливно-енергетичний комплекс України. Електроенергетика України.	9	2	2	5
Тема 11. Машинобудівний комплекс України. Сучасний рівень розвитку машинобудування в Україні.	9	2	2	5
Тема 12.Соціальний комплекс України. Провідні галузі соціального комплексу в Україні.	9	2	2	5
Тема 13. Економіка основних макрорегіонів України. Найбільші міста та агломерації України	8	2	2	4
Тема 14. Карпатський економічний регіон. Господарська структура регіону.	7	2	2	3
Тема 15. Глобалізація та її вплив на розвиток України. Нові положення заяви саміту України-ЄС.	7	2	2	3
Разом за ЗМ 2	67	16	16	35
Усього годин	135	30	30	75

Тематика лекційних занять з переліком питань
Назва теми з основними питаннями

Тема 1. Вступ. Предмет та метод регіональної економіки.

1. Сутність регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни
2.Територіальна організація економіки.
3. Структура регіональної економіки та основні джерела

Тема 2.Теоретико-методологічні основи регіональної економіки.

1. Основні теоретичні та методологічні положення, концепції регіональної економіки. Регіональна економіка і менеджмент (туристичної індустрії).
2.Регіональна економіка як економічна, економіко-географічна та управлінська наука.
3. Стратегія сталого розвитку в Україні.

Тема 3. Становлення та розвиток регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни.
1. Вітчизняні наукові школи з регіональної економіки.
2. Зарубіжні наукові школи з регіональної економіки. Аналіз проєктів науковцівТехнічного університету Дортмунда з відбудови України від російських атак за результатами професійної мобільності за програмою House of Europe.
Тема 4. Стратегічне планування сталого (збалансованого) регіонального розвитку.
1. Сутність стратегічного планування сталого регіонального розвитку.
2. Збалансований розвиток території України.
Тема 5. Суспільно-географічне та економічне районування України.
1. Основи суспільно-географічного та економічного районування.
2. Сучасна та перспективна схема районування України.
Тема 6. Регулювання регіонального природокористування.
1. Сутність регулювання регіонального природокористування.
2. Форми та засоби регулювання природно-господарською збалансованістю.
Тема 7.Сукупний ресурсний потенціал регіону.
1. Трудовий потенціал регіону.
2.Матеріально-ресурсний потенціал регіону.
3. Природно-ресурсний потенціал регіонів України.
Тема 8. Регіональна економіка і міжгалузеві виробничі комплекси.
1. Сутність міжгалузевих виробничих комплексів та управління ними.
2. Агропромисловий комплекс України.
Тема 9. Лісопромисловий комплекс України.
1. Сутність лісопромислового комплексу України.
2. Територіальна організація ЛПК України.
Тема 10. Паливно-енергетичний комплекс України.
1. Основні складові паливно-енергетичного комплексу України.
2. Електроенергетика України.
Тема 11. Машинобудівельний комплекс України.
1. Сучасний рівень розвитку машинобудування в Україні.
2. Проблемні питання управління машинобудівельного комплексу в Україні.
Тема 12.Соціальний комплекс України.
1**.** Провідні галузі соціального комплексу в Україні.
2.Регіональні особливості соціального комплексу України.
Тема 13. Економіка основних макрорегіонів України.
1. Регіональні відміни в галузевій та територіальній організації макрорегіонів України.
2. Найбільші міста та агломерації України.
Тема 14. Карпатський економічний регіон.
1. Господарська структура регіону.
2. Проблемні питання менеджменту продуктивних сил краю.
Тема 15. Глобалізація та її вплив на розвиток України.
1. Нові положення заяви саміту України-ЄС.
2. Перспективи вступу України до Європейського Союзу.

Тематика практичних занять з переліком питань
Назва теми (питання/завдання)

Тема 1. Вступ. Предмет та метод регіональної економіки.
1. Засвоїти основні теоретичні та методологічні положення, концепцію регіональної економіки.
2.Пояснити зв'язки регіональної економіки та менеджменту (туристичної індустрії)

Тема 2.Теоретико-методологічні основи регіональної економіки.
1. Засвоїти основні закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та територіальної організації господарства.
2. Обґрунтувати регіональну економіку як економічну, економіко-географічну та управлінську науки.

Тема 3. Становлення та розвиток регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни.
1. Розкрити основні етапи становлення та розвитку регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни.
2. Висвітлити внесок провідних вчених – вітчизняних та зарубіжних у регіональну економіку.

Тема 4. Стратегічне планування сталого (збалансованого) регіонального розвитку.
1. З'ясувати сутність, мету та завдання стратегічного планування сталого регіонального розвитку.
2. Збалансований розвиток території України.

Тема 5. Суспільно-географічне та економічне районування України.
1. Розкрити основні принципи економічного районування і територіальної структури економіки регіонів.
2. Висвітлити сучасну та перспективну схеми економічного районування України.

Тема 6. Регулювання регіонального природокористування.
1. Розкрити основні методичні підходи до оцінки охорони та відтворення природно-ресурсного потенціалу (ПРП) регіонів України (схематична таблиця).
2. З'ясувати ефективність заходів з охорони та відтворення ПРП України.

Тема 7.Сукупний ресурсний потенціал регіону.
1. Визначити сукупний ресурсний потенціал регіонів України як основу удосконалення ресурсного менеджменту.
2.Оцінити сукупний ресурсний потенціал регіонів України –(розрахунок по регіону за вибором студента).

Тема 8. Регіональна економіка і міжгалузеві виробничі комплекси.
1. З'ясувати сутність міжгалузевих виробничих комплексів та їх місце у регіональній економіці.
2. Оцінити агропромисловий комплекс як провідну галузь регіональної та загальної національної економіки України.

Тема 9. Лісопромисловий комплекс України.
1.Розкрити сутність та значення лісопромислового комплексу в регіональній економіці України.
2. Розрахувати потенціал лісових ресурсів України.

Тема 10. Паливно-енергетичний комплекс України.

1. Висвітлити роль паливно-енергетичного комплексу в економіці регіонів України.
2. Оцінити потенціал паливно-енергетичних ресурсів України.
Тема 11. Машинобудівельний комплекс України.
1. Розглянути машинобудівний комплекс як основний двигун науково-технічного прогресу в Україні.
2. Розкрити галузеву і територіальну структуру машинобудування в регіонах Україні.
Тема 12.Соціальний комплекс України.
1**.** Розкрити сутність та галузеву структуру соціального комплексу в Україні.
2.Виявити особливості соціального комплексу в окремих економічних районах України.
Тема 13. Економіка основних макрорегіонів України.
1. Дослідити економіку макрорегіонів України.
2. Визначити спеціалізацію макрорегіонів України як важелю удосконалення їх територіальної організації.
Тема 14. Карпатський економічний регіон.
1. Дослідити Карпатський економічний регіон.
2. З'ясувати специфічні особливості і перспективи розвитку Карпатського економічного регіону.
Тема 15. Глобалізація та її вплив на розвиток України.
1. Розкрити сутність глобалізації та її особливості в Україні.
2. Спрогнозуйте перспективи вступу України до Європейського Союзу.

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Регіональна економіка» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по темі.

Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносяться на самостійне вивчення.

п/п	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Вступ. Предмет та метод регіональної економіки.	Розкрийте методологічні основи та методи наукового аналізу господарства економічних районів	5
2.	Тема 2. Теоретико-методологічні основи регіональної економіки.	З'ясуйте основні закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та територіальну організацію господарства	6
3.	Тема 3. Становлення та розвиток	Проаналізуйте основні етапи становлення та розвитку	6

	регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни.	регіональної економіки та внесок у її формування провідних учених	
4.	Тема 4. Стратегічне планування сталого (збалансованого) регіонального розвитку.	Окресліть основні стратегії сталого (збалансованого) розвитку України	6
5.	Тема 5. Суспільно-географічне та економічне районування України.	Охарактеризуйте основні принципи економічного районування та форми територіальної структури економіки регіонів України.	5
6.	Тема 6. Регулювання регіонального природокористування.	Розкрийте підходи до регулювання регіонального природокористування в Україні	6
7.	Тема 7.Сукупний ресурсний потенціал регіону.	Оцініть сукупний ресурсний потенціал регіонів України	6
8.	Тема 8. Регіональна економіка і міжгалузеві виробничі комплекси.	Оцініть агропромисловий комплекс України та його сукупний ресурсний потенціалу	4
9.	Тема 9. Лісопромисловий комплекс України.	Оцініть лісопромисловий комплекс України та його ресурсний потенціал	5
10.	Тема 10. Паливно-енергетичний комплекс України.	Розрахуйте потенціал паливно-енергетичних ресурсів регіонів України	5
11.	Тема 11. Машинобудівельний комплекс України.	З’ясуйте галузеву і територіальну структуру машинобудівельного комплексу України та шляхи удосконалення управління галуззю	5
12.	Тема 12.Соціальний комплекс України.	Визначте специфічні особливості соціального комплексу по окремих економічних районах України.	4
13.	Тема 13. Економіка основних макрорегіонів України.	Розкрийте економіку України як єдність регіональних соціально-економічних систем	4
14.	Тема 14. Карпатський економічний регіон.	Здійсніть оцінку особливостей і конкурентних переваг	4

		Карпатського економічного регіону України	
15.	Тема 15. Глобалізація та її вплив на розвиток України.	Проаналізуйте переваги та ризики майбутнього вступу України до Європейського Союзу	4
	Всього		**75**

Результати виконаних завдань, передбачених для самостійної роботи здобувача, будуть враховані в системі поточного та підсумкового контролю.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології, спрямовані на досягнення освітньої мети й прогнозованих програмних результатів.

Методи навчання і викладання:

Словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо).
Практичні заняття.
Наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо).
Робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами.
Самостійна робота над питаннями, окресленими програмою ОК.
Підготовка тез/доповіді на конференцію.
Тренінги, коучі, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.
Реферативні та пошукові дослідження.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуємо методи усного і письмового контролю:

- ***методи усного контролю***: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, презентації результатів виконаних завдань, кейсів, представлення аналітичних завдань.
- ***методи письмового контролю***: контрольні роботи, тестування, самостійні роботи, виконання завдань.
- ***методи самоконтролю***: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Форми контролю

Форми поточного контролю – письмові роботи (тематичні, модульні), тести, усне індивідуальне та фронтальне опитування.
Електронний контроль виконання завдань з курсу «Регіональна економіка», представлений на електронній платформі https://moodle.chnu.edu.ua
Форма підсумкового контролю – залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітньої компоненти.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Розподіл балів, які отримують студенти

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою оцінок компетентностей (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної дисципліни та контрольний модуль (залік). Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач до заліку у сумі становить 60 балів. Інші 40 балів відводиться на підсумковий модуль (залік).

Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*) Змістовий модуль 1/ Змістовий модуль 2																	Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	сума	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	Т13	Т14	Т15	сума	40	100
4	4	4	4	4	4	6	30	4	4	4	4	4	4	4	2	30		

Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів, з яких 15 балів за участь у практичних заняттях та самостійну роботу та 15 балів – контрольна робота; 2 модуль – 30 балів, з яких 15 балів за участь у практичних заняттях та за самостійну роботу та 15 балів – контрольна робота.

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку з врахуванням балів (оцінок), отриманих за два модулі. Залік проводиться письмовій формі – тестовій формі і передбачає відповіді на 20 питань (тестів), правильна відповідь на кожне з яких оцінюється у 2 бали. Загальна сума балів, яку може отримати студент – 40 балів

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів заліку. У випадку отримання менше 50

балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.
Підсумкова оцінка за ОК "Регіональна економіка", яку здобувач освіти може отримати за результатами вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, які виводяться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (заліку) – до 40 балів. Якщо студент за власною ініціативою чи бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види роботи, написав статтю, брав участь в олімпіадах, наукових конференціях тощо), може отримати додатково до 10 балів, які також враховуються до підсумкової оцінки, проте при цьому підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	зараховано
	B (80-89)	зараховано
	C (70-79)	зараховано
	D (60-69)	зараховано
	E (50-59)	зараховано
Незараховано	FX (35-49)	(не зараховано) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(не зараховано) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів із курсу «Регіональна економіка»

1. Принцип збереження екологічної рівноваги означає:
а) технологічне оновлення виробництва;
б) формування економічних районів;
в) раціональне використання трудових ресурсів;
г) установлення оптимальних зв'язків між природою і виробництвом;
д) зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів.
2. Наближення матеріало-, енерго- та водомістких галузей до джерел палива, енергії й води означає дотримання принципів:
а) збалансованості;
б) пропорційності;
в) комплексного розміщення виробництва;
г) раціонального розміщення виробництва;
д) технологічного оновлення виробництва.

3. В основі якого рівня методологічного обґрунтування проблем економіко-географічного дослідження ПРП знаходиться уявлення про природно-ресурсний потенціал як про цілісний, системно-організаційний об'єкт розвиток якого підпорядкований поєднаному впливу як природних, суспільних законів, так і закономірностей взаємодії природи і суспільства?
а) системно-функціонального;
б) сутнісно-аналітичного;
в) організаційно-прикладного;
г) геоінформаційного;
д) системно-інтуїтивного.
4. Онтологічні закономірності розвитку ПРП відображаються через пізнання:
а) всезагальних, загальних (особливих), одиничних (елементарних) закономірних форм взаємозв'язку окремих видів природних ресурсів у ПРП як цілому;
б) матеріального змісту (тіла і сили природи; засоби виробництва і предмети споживання), всезагальної форми руху (ретроспективний, сучасний, перспективний ПРП), діалектичної єдності форми і змісту ПРП;
в) сучасності ПРП, явища (територіальних форм існування ПРП), дійсності (наявного, реального ПРП);
г) усі вище наведені твердження характеризують гносеологічні закономірності розвитку ПРП;
д) жодне з вищезазначених суджень не є правильним.
5. Якому з оцінкових показників природних ресурсів притаманні такі недоліки:
а) не показує, з якими витратами суспільної праці він виробляється; б) має велику залежність від рівня фондозабезпеченості, інтенсифікації, структури виробництва, оплати праці та інших економічних факторів, а тому нівелює якісні відмінності природних ресурсів; в) не враховує місцезнаходження природних ресурсів?:
1) диференційній ренті;
2) диференційному доходу;
3) продуктивності витрат;
4) чистому доходу;
5) валовій продукції.
6. Про який з показників оцінки природних ресурсів ідеться: а) може змінюватися не залежно від якості землі; б) є «недостатнім» показником оцінки, оскільки з її допомогою неможливо виміряти «гірші» ресурси; в) не відображає економії реальних народногосподарських витрат; г) дає у підсумку не відносну, а різницеву оцінку, що не дає змоги порівнювати ділянки з різною природною продуктивністю?:
1) валову продукцію;
2) диференційну ренту;
3) продуктивність витрат;
4) чистий дохід;
5) замикаючі витрати.
7. Сутністю економіко-географічної оцінки ПРП (за Ю.Д. Дмитрєвським) є:
а) визначення обсягу природних ресурсів, рівня потреб суспільства у природних ресурсах та ступеню задоволення цих потреб місцевими природними ресурсами;

б) кількісне визначення еколого-економічного ефекту від використання природних ресурсів;
в) розрахунок величини диференційної ренти в процесі освоєння природних ресурсів?

8. Який із запропонованих варіантів відповіді найповніше розкриває найсуттєвіші особливості економічної оцінки ПРП як методу географічних досліджень?
а) можливість завдяки їй кількісно і якісно співставляти споживчі вартості різноманітних природних ресурсів як у типологічному , територіальному, так і в часовому аспектах;
б) вартісне (грошове) визначення основних параметрів природних ресурсів в єдиних кадастрових цінах, розрахованих, як правило, за попередній п'ятирічний період;
в) однопорядковість, динамічний взаємозв'язок між власне економічною оцінкою ПРП і оцінкою його використання, відмінність між якими в тому, що перша більш загальне поняття, вимірюється як середньорічна величина у спеціальних кадастрових цінах, тоді як друга – може характеризувати освоєння ПРП за той чи інший рік із застосуванням діючих цін;
г) відображення абсолютної інтегральної цінності природних сил, яке враховує екологічні та соціально-географічні особливості їхнього розвитку;
д) економічна оцінка ПРП є уособленням усіх названих варіантів.

9. Кількісне (вартісне) визначення суспільної споживчої вартості потенціалу природних ресурсів є предметом такого основного виду його оцінки, як:
а) спеціальної природної;
б) екологічної;
в) соціальної;
г) абсолютної економічної;
д) технологічної (виробничої).

10. Кількісне визначення закономірностей територіальної диференціації в ефективності використання, охорони й відтворення ПРП, його абсолютної цінності, охоплюваної продуктивністю всього природно-ресурсного комплексу території є завданням аспекту оцінки ПРП:
а) територіального;
б) змістового;
в) часового;
г) прогнозного;
д) загальнонаукового.

11. Яке, на Вашу думку, з визначень розвіданих природних ресурсів найбільш обґрунтоване?
а) природні ресурси – це тіла та сили природи;
б) природні ресурси є економічною категорією;
в) природні ресурси мають двоїстий характер;
г) природні ресурси – це тіла та сили природи з встановленою суспільною споживчою вартістю;
д) природні ресурси – це предмети та засоби праці, найважливіші засоби виробництва.

12. Які підприємства-природокористувачі вилучаються із загальнодержавного чи регіонального ряду в процесі розрахунку кадастрових цін на природні ресурси?
а) ті, що виробляють 10% і більше;
б) ті, що виробляють 15% і більше;
в) ті, що виробляють 20% і більше;
г) ті, що виробляють менше 5%;
д) ті, що виробляють до 3%.
13. Для України загалом провідний такий природно-ресурсний тип ПРП:
а) продуктивний земельно-мінерально-водний тип ПРП;
б) високопродуктивний мінерально-земельно-водний тип ПРП;
в) низькопродуктивний земельно-водно-лісовий тип;
г) продуктивний земельно-рекреаційний тип;
д) високопродуктивний земельно-мінерально-рекреаційний тип.
14. Видобуток газу в Україні сягає млрд. $м^3$:
а)10,0;
б)18,1;
в) 25,4;
г) 27,0;
д) близько 30,0.
15. Природні ресурси за екологічною класифікацією бувають:
а) відновні;
б) вичерпні;
в) невідновні;
г) невичерпні;
д) комплексного характеру використання.
16. Якими ознаками характеризується природно-ресурсний регіон?
а) затвердженістю виробництва;
б) спільністю територій;
в) однорідністю природи, господарства і культури;
г) економіко-географічним положенням;
д) спеціалізацією і структурою виробництва.
17. Запаси залізних руд України, млрд. т:
а) 10,0;
б) 20,0;
в) близько 40,0;
г) близько 50,0;
д) понад 60,0.
18. Яка з рис характерна для земельних ресурсів?
а) незамінність;
б) продукт природи;
в) містить функції предмета та засобу праці;
г) відновлювальний, невичерпний природний ресурс;
д) усе сказане правильне.
19. Запаси марганцевих руд України, млрд. т:
а) 0,5;
б) 1,0;

в) 7,0;
г) понад 2;
д) 8,5.
20. Економічна класифікація природних ресурсів:
а) рудні;
б) ресурси для виробничої сфери;
в) корисні копалини;
г) евапорити;
д) ресурси невиробничого призначення.
21. Назвіть найводомісткіші заводи виробництва:
а) содове;
б) калійних добрив;
в) мідні;
г) целюлози;
д) синтетичного каучуку.
22. Визначте домінантний і субдомінантний види природних ресурсів для Криму як природно-господарського регіону:
а) природно-рекреаційні і земельні;
б) земельні і водні;
в) земельні і природно-рекреаційні;
г) природно-рекреаційні і зводні;
д) природно-рекреаційні і лісові.
23. У якому з нижченаведених фізико-географічних регіонів частка земельних ресурсів у структурі інтегрального ПРП найвища?
а) Східно-Європейська рівнина;
б) Степова зона;
в) Правобережний лісостеп;
г) Середньоруський лісостеп;
д) Північностепова підзона.
24. Який з названих нижче фізико-географічних регіонів має найвищу частку водних ресурсів у структурі інтегрального ПРП?
а) Кримські гори;
б) Сухостепова підзона;
в) Деснянське Полісся;
г) Лівобережний лісостеп;
д) Лісостепова зона.
25. Який з названих нижче фізико-географічних регіонів має найвищу частку мінеральних ресурсів у структурі інтегрального ПРП?
а) Східно-Європейська рівнина.
б) Кримські гори;
в) Лісостепова зона;
г) Степова зона;
д) Українські Карпати.
26. Які з нижченаведених природно-господарських регіонів є найпростіші за різноманітністю ПРП?
а) Українські Карпати і Донбас;
б) Західне Полісся і Крим;

в) Поділля і Промислове Придніпров'я;
г) Українські Карпати і Поділля;
д) Причорномор'я і Промислове Придністров'я.
27. Визначте домінантний і субдомінантний види природних ресурсів для Українських Карпат як природно-господарського регіону:
а) водні і земельні;
б) земельні і природно-рекреаційні;
в) лісові і водні;
г) водні і природно-рекреаційні;
д) водні і лісові.
28. У якому з варіантів порушена послідовність, співпорядкованість у таксономічній ієрархії природно-ресурсних регіонів України?
а) природно-ресурсний мікрорайон – низовий природно-ресурсний підрайон – внутріобласний або обласний природно-ресурсний район – міжобласний природно-ресурсний район, природно-ресурсний макрорайон;
б) низовий природно-ресурсний підрайон – природно-ресурсний мікрорайон – внутріобласний або обласний природно-ресурсний район – міжобласний природно-ресурсний район – природно-ресурсний макрорайон;
в) природно-ресурсний макрорайон – міжобласний природно-ресурсний район – внутріобласний або обласний природно-ресурсний підрайон – природно-ресурсний мікрорайон.
29. Визначитесь, яке з тверджень стосовно понять «природно-ресурсний пункт», «природно-ресурсний центр», «природно-ресурсний район» правильне:
а) названі поняття є елементами територіальної структури природокористування;
б) ці категорії – таксономічні одиниці природно-ресурсного районування;
в) природно-ресурсні пункт-центр-район – складові природно-ресурсного комплексу більш високого порядку;
г) усі вищенаведені висловлювання є правильними;
д) жодне з тверджень не є вірним.
30. На якому рівні (рівнях) допущено помилку у територіальній співпорядкованості природно-ресурсних комплексів ПРК України?
а) елементарний ПРК;
б) ПРК низового природно-ресурсного підрайону;
в) мікрорайонний ПРК;
г) ПРК внутріобласного природно-ресурсного району.
31. Відношенням ефекту від раціонального використання та охорони природних ресурсів до всієї суми капітальних вкладень на рівні національного господарського комплексу визначається:
а) ресурсна;
б) загальна інтегральна;
в) економічна;
г) соціальна;
д) екологічна ефективність природокористування.
32. У якому з нижченаведених загальнонаукових принципів прогнозування розвитку ПРП простежується історичний або генетичний принцип?
а) шлях (рух) більш зрілих природно-ресурсних систем є орієнтиром для менш розвинених;

б) розгляд досліджуваного об’єкта в процесі його довготривалого розвитку;
в) швидкість і загальна спрямованість руху найповніше виявляється в закономірних еволюційних змінах ПРП;
г) гнучке врахування тенденцій та змін наукового-технічного прогресу, взаємозамінність, окремих видів природних ресурсів;
д) історичний або генетичний принцип прогнозування вище не сформульований.
33. В інтегральному природно-ресурсному потенціалі України чітко простежується закономірність – зростання величини, територіальної густоти ПРП у напрямку:
а) з південного заходу на північний схід;
б) з півночі та північного заходу на південь і південний схід;
в) з північного сходу на південь і південний захід;
г) з півдня та південного сходу на північ і північний захід;
д) з південного сходу на північний схід і центр.
34. Визначальними тенденціями нинішнього етапу ресурсооцінкових робіт стосовно ПРП є (виявіть допущену помилку):
а) значне розширення спектру видів оцінок природних ресурсів;
б) обґрунтування специфічності оцінки ПРП як оцінки абсолютної (а не відносної (порівняльної)) продуктивності природних ресурсів;
в) регіоналізація оцінок ПРП за економічним критеріями розвитку суспільно-територіальних комплексів;
г) приведені вище тенденції не є визначальними;
д) акцент на розвиток грошових видів оцінки ПРП.
35. Територіальна організація природокористування - це:
а) основні форми територіального зосередження (роззосередження) природних ресурсів;
б) формування і розвиток природно-ресурсних районів і виявлення цих районів;
в) територіальна структура природно-ресурсного потенціалу;
г) процес районоутворення у галузях природокористування;
д) власне інтегральне природно-ресурсне районування.
36. Домінуючі водно-лісові-земельні природно-ресурсні комплекси характеризують ландшафти адміністративних районів Чернівецької області:
а) Дністровського;
б) Вижницького;
в) Чернівецького;
г) Вижницького і Чернівецького;
д) немає вірної відповіді.
37. Як можна охарактеризувати взаємовідносини між законами і закономірностями?
а) це антиподи;
б) вони характеризують різні сфери діяльності;
в) це слова синоніми, які ототожнюють одне явище;
г) закономірності – це закони, специфічні для одного або кількох явищ;
д) свій варіант відповіді.
38. Що собою являє закономірність комплексного розвитку і розміщення продуктивних сил?
а) поліпшення соціальних умов життя населення;

б) найбільший ефект забезпечується найменшими витратами на розміщення об’єкта;
в) поділ праці згідно з кваліфікацією, віком і статтю;
г) створення транснаціональних корпорацій.
39. Територіальний поділ праці – це:
а) процес закріплення, спеціалізації певної території та випуску певних видів продукції чи послуг на основі міжрайонного обліку;
б) процес розвитку продуктивних сил, при якому відбувається відділення різних видів трудової діяльності, спеціалізація виробничих одиниць та обмін між ними;
в) просторова модифікація дії економічних законів;
г) свій варіант відповіді.
40. Чим зумовлена закономірність територіального поділу праці?
а) об’єктивною необхідністю взаємовигідного розвитку співробітництва;
б) територіальним об’єднанням підприємств;
в) реструктуризацією господарського комплексу;
г) поєднанням централізованих та регіональних методів управління;
д) свій варіант відповіді.
41. Який варіант правильно характеризує суть принципів?
а) відображають об’єктивно реальність у розміщенні суспільного виробництва;
б) є відображенням закономірностей в економічній політиці держави;
в) є методами господарювання владних структур держави;
г) свій варіант відповіді.
42. В чому полягає принцип вирівнювання економічного розвитку регіонів?
а) рівномірності всіх форм власності;
б) зближення територій за узагальненими показниками, які характеризують результативність їх у господарській діяльності;
в) спеціалізація виробництва;
г) кооперування виробничих відносин підприємств.
43. До яких принципів відноситься надання переваги соціальним та економічним факторам у розвитку регіонів?
а) регіональної політики України;
б) політичних програм деяких найбільш впливових партій;
в) діяльність законогарантійної влади;
г) агропромислової політики держави.
44. Що відноситься до основних факторів виробництва?
а) земля;
б) устаткування;
в) праця і підприємницький хист;
г) грошові кошти;
в) свій варіант відповіді.
45. У чому полягають фактори розміщення та розвитку господарства регіонів?
а) це сукупність причин, що зумовлюють розміщення об’єкта;
б) вони визначаються техніко-економічними та технологічними особливостями виробництва;
в) це основні економічні показники розвитку регіонів;
г) свій варіант відповіді.

46. Чим відрізняється структура господарства України від господарського комплексу колишнього СРСР?
а) не відрізняється;
б) відрізняється незначною мірою;
в) відрізняється докорінно;
г) є продовженнями і розвитком попередньої структури.
47. Назвіть помилки, які були допущені під час формування макроекономічної політики держави:
а) не вдало проведена приватизація;
б) податкова система не зорієнтована на ринок;
в) неврегульована діяльність монополій;
г) свій варіант відповіді.
48. Що характеризує на даний час виробничі ресурси?
а) висока міра зносу;
б) низька собівартість продукції;
в) ефективне оновлення;
г) вивільнення виробничих потужностей;
д) матеріально-, енерго-, фондомісткість виробництва;
е) свій варіант відповіді.
49. Як можна оцінити результати впровадження Державної програми структурної перебудови?
а) немає результатів;
б) мало значні досягнення;
в) не була розроблена;
г) не прийнята.
50. Найбільш розвиненими в країні є види економічної діяльності, які належать до:
а) первинного сектора економіки;
б) вторинного сектора економіки;
г) третинного сектора економіки;
д) четвертинного сектора економіки.

ЗАРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №16 від 25 листопада 2024 року) (https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity/) здобувачі освіти мають можливість на зарахування окремих видів робіт в рамках ОК на основі результатів, отриманих шляхом неформальної та/або інформальної освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки: постанова Кабміну України № 695 від 5 серпня 2020 р. URL: https //zakon.rada.gov.ua/laws/show/695–2020–%ДО%ВР≠Text.
2. Господарський кодекс України: від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: https //zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/ laws.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 01.05.2021, № 24, ст.170 (зі змін. і допов.) ВРУ, Офіційний веб–портал. – URL: https: // zakon.rada.gov.ua // laws/ show/280/97 – %DO%B2%D1%80≠Text.
4. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.15, №317 – VIII/ ВРУ, Офіційний веб–портал. URL: https : //zakon.rada.gov.ua// laws/ show/586/14 ≠Text.
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 № 333–р. ВРУ. Офіційний веб–портал. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333–2014–%D1%80≠Text.
6. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лют. 2015 р. № 156–VIII. ВРУ. Офіційний веб–портал 2015.– URL://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156–19≠Text.
7.Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5.02.2015, №157 – VIII. ВРУ, Офіційний веб–портал. URL: //zakon.rada.gov.ua// laws/ show/157–19≠Text.
8. Гусєва О.Ю., Воскобоєва О.В., Ромащенко О.С. Регіональна економіка. Навчальний посібник. К. :ДУТ, 2020. 121 с.
9. Менеджмент туристичної індустрії : практикум / уклад.: Руденко В.П., Підгірна В.Н., Наконечний К.П. та ін. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2023. 384 с.
10. Соціально-економічний розвиток України: моделі, механізми, стратегії. М. Є. Рогоза, та ін. Полтава : ПУЕТ, 2021. 165 с.
11. Промислово-технологічний розвиток національної економіки у системі економічної безпеки України: маркетинговий / О. І. Іляш та ін.. Харків : Лібуркіна Л. М., 2021. 244 с.
12. Регіональна економіка : Навч. пос. 2-ге вид. рек. МОН України / За ред. Збарського В.К. і Мацибори В.І. Київ : Каравела.2023.280 с.
13. Регіональна економіка : методичні вказівки до практичних робіт (Електронний ресурс) : навч. посіб. для студентів спеціальності 051 «Економіка»/ КПІ ім. Ігоря Сікорського : уклад.: Кириченко С.О., Тулчинська С.О. – Електронні текстові дані (1 файл : 1,06 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 141 с.

Додаткова література

14. Руденко В.П., Руденко С.В. Регіональна економіка України в світлі оцінки її природно-ресурсного потенціалу. Журнал “Наукові інновації та передові технології” (Серія “Управління та адміністрування”.....). 2025.№11(51). С.500-510. https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-500-510.

15. Руденко В.П., Руденко С.В. Регіональна економіка, економічна географія та менеджмент туристично-ресурсного потенціалу України шляхи взаємодії та розвитку. «Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»): журнал. 2025. №7(17)2025.С.667-677. DOI https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-7(17)-667-677

16. Руденко В.П., Руденко С.В. Менеджмент туристично-ресурсного потенціалу України як єдність управління на національному, регіональному та місцевому рівнях. Економіка та суспільство. 2025. Випуск 75.С.1-7. DOI. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-18

17. Руденко В.П., Руденко С.В. Менеджмент та географія туристичної індустрії України як міждисциплінарний напрям освітньої, наукової та адміністративно-господарської діяльності. Наукові інновації та передові технології (Серія "Управління та адміністрування"...): журнал. 2025.№9(49) 2025. С.520-530. https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9(49)-520-530

18. Руденко В.П., Руденко С.В. Туристично-ресурсний потенціал Чернівецької області як об"єкт і предмет управління організаціями у регіональній економіці. Журнал "Наукові інновації та передові технології"(Серія "Управління та адміністрування", ...). 2025. №10(50). С.172-183. https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-172-183

19. Руденко В.П., Руденко С.В. Природно-ресурсний потенціал. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс], редкол. І.М.Дзюба, А.І.Жуковський, М.Г.Железняк та ін. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. 2025. С.1-7. Режим доступу: https://esu.com.ua/article-890797

20. Rudenko Valerii P., Zayachuk Myroslav D., Rudenko Stepan V. Geographical developmental specificities of aggregative resource potential of farm economies of Ukraine throughout 2011-2017. Geographia cassoviensis. XVI. 2022.N1. S.5-19. DOI:https// doi.org/10.33542/GC 2022-1-01**(Scopus).**

21. Руденко В.П., Руденко С.В. Менеджмент туристично-ресурсного потенціалу Українських Карпат. Успіхи і досягнення у науці (Серія "Управління та адміністрування"...): журнал. 2025. №12(22). С.1361-1371. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-1361-1371

22. Руденко В.П., Білоус В.А., Ємчук Т.В. Творча спадщина вчених-енциклопедистів Чернівецького університету (до 150-річчя з дня заснування). Академічні візії. Випуск 36. 2024. С.1-8. https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/10775

23. Руденко В.П., Грек К.В. Кордони та межі України : державні, етнічні та адміністративні / Руденко В.П., Грек К.В. Професор Мирон Кордуба : українська географічна спадщина : монографія. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2023. С.172-212.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт бази українського законодавства в Інтернет. URL : www.lawukraine.com.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL : www.ukrstat.gov.ua.
3. Офіційний сайт електронної бібліотеки. URL : www.lib.com.ua.
4. Офіційний сайт Інституту економічних досліджень і політичних консультацій. URL : www.ier.kiev.ua.
5. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. URL : www.lsl.lviv.ua.
6. Офіційний сайт Міністерства економіки та довкілля України. URL : https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA.
7. Офіційний сайт наукової бібліотеки Донецького університету. URL : www library.dongu.donetsk.ua
8. Офіційний сайт наукової бібліотеки ім. Максимовича. URL : www.lib-gw.univ.kiev.ua.
9. Офіційний сайт Національного інституту стратегічного дослідження при Президентові УКРАЇНИ. URL : http://www.niss.gov.ua/articles/245 /
10. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. URL : www.nbuv.gov.ua .
11. Офіційний сайт Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова. URL : www.uceps.org .
12. Офіційний сайт урядового порталу Кабінету Міністрів України. URL : www.kmu.gov.ua

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ)

під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.